

grundigt kendskab til,« skriver Marguerite Engberg. Det lille »især« kan gøre én lidt bange, og man føler med de studenter, der fremover skal eksamineres i »Jet-piloter« og »Rasmines bryllup«. Endelig er der den obligatoriske minikritik, der bl. a. viser, at Jørgen og Sven Sprogøe nu lige som deres far har lov til at se alle de film, de har lyst til.

Men hvorfor det lille *die* foran *asta*? Kald dog damen ved hendes danske navn, når det nu drejer sig om et dansk tidsskrift. Og med stort A, ellers bliver hun vred.

H. S.

RETTELSE:

I min omtale af John Frankenheimers »Manden, der skiftede ansigt« (i »Kosmorama 82«) forekommer ca. midtvejs følgende:

»Ved at spille på barndommens uopfyldte drømme, ved at køre frem med den jævne mands mening og den sunde fornufts evige skin af solidaritet, kan den gamle få Hamilton til at sælge sit liv.«

Det er muligt, at brugen af ordet »solidaritet« i denne sammenhæng er mægtigt subtilt, så jeg vil

skynde mig at tilstå, at jeg i manuskriptet blot havde skrevet »soliditet«.

Poul Malmkjær

Herr redaktør,

Som gammel Johnny Guitarfan (jfr. Kosmorama 65) kender jeg mig tvungen att påpeka ett väsentligt fel i Lene Grønlykke/Morten Piils översättning av Truffaut-interviewn i Kosmorama 82. I Cahiers 190 står (s. 28) »Je peux vous citer »Johnny Guitare«, qui a dans ma vie une importance probablement plus grande que dans celle de son auteur Nicholas Ray...« Detta betyder inte, som Grønlykke/Piil vill ha det, »jeg kan citere Dem hele Johnny Guitar« utan ungefär »jag kan nämna som exempel J. G.«. Vidare översätter Grønlykke/Piil: »Johnny Guitar, hvis dialog måske har betydet mere for mig end for...« Så säger nämligen inte Truffaut. Det är *hela* filmen Johnny Guitar, som kanske har betytt mera för Truffaut än för Ray. Om Grønlykke/Piil finner detta osannolikt går det bra att titta efter på sidan 252 i Cahiers 150-151,

där Truffaut nämner Johnny Guitar bland de tio bästa amerikanska ljudfilmerna. Likaså citerar Truffaut Johnny Guitar inte bara i Pianisten, utan även t. ex. i Jules och Jim (scenen där Moreaus nattlinne fattar eld) och Fahrenheit (de svartklädda brandmännens intrång hos Julie Christie).

Filmskolan, Stockholm
Lars G. Thelestam

HVAD SAGDE JEG?

Til min forbavelse læser jeg i en leder i Kosmorama 82, skrevet af mit yndlingsemne Henrik Stangerup, at jeg skulle have bedt den franske oversætter, Martin Drouzy, om at meddele Marguerite Duras, at hun ikke havde en »skid« forstand på film, og at »La Musica«, hvorom diskussionen drejede sig, var »røvkedelig«, samt at Bent Grasten skulle have udtalt sig i de samme maleriske og typiske danske vendinger.

Både jeg og Bent Grasten henvendte os til Marguerite Duras via oversætteren i en pæn og ordentlig tone (men måske knap så

ydmygt som Henrik Stangerup), men det er rigtigt, at Bent Grasten højlydt meddelte de omkringsiddende, hvad han mente om hendes film. Det var uhyre spontant og udsprunget af Marguerite Duras' indledende udtalelse: hun havde indspillet »La Musica«, fordi hun på det tidspunkt ikke skulle skrive en bog, og da hun derfor, som den societykvinde, hun må formodes at være, ikke anede, hvad hun skulle bestille.

Først blev jeg rasende, da jeg læste lederen i Kosmorama 82, rasende over at blive beskyldt for at have brugt så »grove« ord og navnlig over, at min argumentation over for Marguerite Duras helt var negligeret. Ved eftertanke: hvorfor egentlig ikke være tilfreds med at stå som en ubehøvet, dansk kvinde, der tør råbe op i dette provinshul af intellektuelle, sløve og slatne padder? Det er der stil over!

Med venlig hilsen
Kirsten Stenbæk.

Kære Kirsten. – Hvorfor benægter du hvad du sagde, når du i samme åndedrag bekræfter mit referat?

Henrik Stangerup

Ove Brusendorff / Foredrag

Den nordiske konference for
biografdirektører
28.-31. august 1967 i Oslo

Dette er en konference for de nordiske biografdirektører, hvorved jo forstås både de selvstændige, der ejer biografen og er i besiddelse af bevilling til at drive biograf – og de ansatte, der har fået betroet driften af en biograf, og som driver den lige så personligt interesseret, som var det deres egen, og endelig de ganske få direktører og ledere, der blot er forretningsførere for en barsk økonomisk sammenslutning. De sidstnævnte skal have al agtelse med på vejen, da de har påtaget alt det uhyrlige og det vanskelige i jobbet, men ikke har del i det mest spændende af biografdriften, nemlig det frie repertoirevalg.

En biograf er et sted, hvor mennesker samles, ser på hinanden, lader sig betragte og glæder sig ved at være en del af et fællesskab, ved at være publikum, ved at føle sig sammen med andre og dog være alene, helt alene i mørke og skjult aktiv eksistens og på en mystisk måde lade sig suggerere til at tage åndelig del i en handling eller en række situationer, der udspiller sig i billeder, som magisk lyser, og som i mørket virker omend ikke direkte hypnotiserende, så i hvert fald suggererende for den, der gerne

vil give sig hen. En farlig tilstand at sætte mennesker i.

Det er altså et våben, vi – direktørerne – har i vort arbejde med biografen, hvormed vi kan bedøve eller ophidse en halvt bevidstløs skare mennesker og påvirke dem bevidst gennem den renselse af sjælen, som kunstoplevelse og stor underholdning altid er.

Der er stort set to måder at drive biograf på; den ene er at drive den rent kommercielt og slet ikke skele til de ideelle krav, og den anden er at lede sin biograf som Art-cinema. Jeg ved godt, at der er tyve mellemliggende måder at køre biograf på, og som i virkeligheden er at foretrække frem for den outrerede sandhed, men det er jo ikke så let at tale om konkrete ting, hvis man på forhånd slører det hele. Art-cinema er en biograf, der aktuelt spiller alt det nye, der produceres og tilbydes af film; der er ikke tale om, som navnet måske vil forlange, at der kun skal vises kunst – til Art-cinema's repertoire hører også film med politiske motiver, sociale bemærkelsesværdige tilstande eller hændelser, eksperimenter med film i det hele taget. Og så er det kunsten at

vælge sit repertoire så levende, at den levende del af publikum engagerer sig i foretagendet og hjælper til ved starten. Man kan jo ikke vente, at det egentlige store publikum, som skal til for at fylde biografen tilstrækkeligt til at betale den kommercielle drift, skal være modent til at fordøje filmeksperimenter, æstetisk avantgarde kunst og engagerede specialiteter, og derfor må vi biografdirektører være lykkelige for, at der findes en gruppe inden for presse og tidsskrifter, der kaldes de langhårede.

Der er ikke mange inden for i hvert fald dansk biografledelse, der sympatiserer med såkaldt kunstnerisk film og denne kategori såkaldt langhårede forkæmpere. Vi har i Danmark en biografefjer, der ved enhver given lejlighed fortæller om den dag i efteråret 1964, han spillede en kunstnerisk film, og om den økonomiske katastrofe, det var. Samme kollega opstillede også Klaus Ribbjerg som de langhåredes konge, men har i dag, da Ribbjerg både som kritiker og skribent har slået sig selv fast – selv i de træggestes bevidsthed – ikke rigtig nogen person, han kan personificere sin afmagt over for kunsten ved.

Vi må være klar over, at vi lever af interessen for film. Og vi, der bekender os til den vanskelige og kunstneriske avancerede film, kan udmærket se, at selv den folkelige nationale produktion har interesse – omend man ønskede, at lidt mere dygtighed og blot en smule talent blev sat ind på disse desperate forsøg på at gøre producenten til millionær på én gang ved tilside-sættelse af alt, der måtte antages at distrahere gennemsnitspublikummet bort fra den rene og glade og forgyldte genkendelse af ønskedrømmene. Men det er givet, at denne produktion har en berettigelse for os, de langhårede, derved, at den gør et uhyre antal mennesker vant til at gå i biografen, og en skønne dag bliver disse mennesker også publikum til en god og lodig filmforevisning.

Man kunne ønske sig, at tilhængerne af denne den barnlige del af filmverdenen blandt os biografefjere også ville se med nysgerrig sympati på den avancerede film. De behøver såmænd ikke forstå, hvad det drejer sig om, de skal bare anerkende, at der foregår noget i det hjørne, som har almen interesse for biograf og publikum. Der bør ikke være

den biograf, nok så lille, her i Skandinavien, som ikke en gang imellem eksperimenterer og viser en levende og aktiv forståelse af, at publikum ikke er en grå masse. Publikum er nemlig personligheder, der alle har lyst til, at der skal foregå noget. De har gjort de indledende trin: de har betalt billet og er kommet indenfor, lad så biografere gøre det næste: behandle publikum som selvstændige mennesker, der hver for sig hungrer efter personlige oplevelser.

Der er naturligvis ingen, der i princippet vil sige nej til dette, men der er mange, der vil rejse indvendinger mod sådanne tanker, idet de ikke har store økonomiske muligheder for at gøre det. Her tænker jeg ikke bare på premiere-teatrene i hovedstæderne, men lige så meget på alle provinsens biografer; men jeg ved, at der er et bestandigt stigende antal seriøse biografledere, og i hvert fald kunne man forlange, at alle biografer, der ejes og drives af selskaber og kommuner var klar over, at der ufravigeligt var pligter her, som skulle opfyldes. Hvorfor skulle de selskaber og kommuner da ellers være privilegerede og beskyttede af et monopol til at drive biograf. Da vel næppe for hæmningsløst at malke monopollet for penge, uden tanke på, at man således graver sin egen grav ved at indgyde misundere berettiget mistillid.

Men spørgsmålet melder sig jo omgående, om man skal give de biografer, der gerne vil spille et kunstnerisk og et bemærkelsesværdigt underholdende repertoire, økonomisk støtte af en eller anden art. Der findes i nogle af de skandinaviske lande en almen produktionsstøtte, og der findes også importstøtte til bemærkelsesværdige film; hertil vil jeg sige, at når vi har en filmordning, der gør stat eller myndigheder med-interesserede, må stat og myndigheder indse, at det – ligesom i Danmark, hvor sukkerproduktion er nationaliseret og monopoliseret – er klart, at stat og myndigheder har kontrol med både pris og kvalitet. Man kan hertil øjeblikkeligt indvende, at embedsmændene aldeles ikke har forstand på kunst, og ikke kan administrere kunsten effektivt, og den indvending er ikke til at imødegå, men der findes eksperter, som embedsmændene kan spørge! Det er efter min mening klart, at myndighederne bør belønne bestræbelser på at højne kvaliteten af biografens repertoire, hvad enten vi nu taler om loddig kunst eller høj underholdning.

Jeg vil ikke gerne komme ind på biografens forhold til filmklubber og skolescene, men nøjes med dette: Hvis skolescenerne viser et repertoire, der er pædagogisk planlagt, og hvis et tilsvarende loddigt repertoire ikke kan ses i de lokale biografer, har skole-scenerne deres berettigelse; hvis der derimod vises film, der lige så godt kan ses i biograferne, kan jeg virkelig ikke se, hvorfor skole-scenerne så skal have lov til at bruge biografernes film, ofte på lempeligere økonomiske vilkår.

På samme måde filmklubber. Hvis disse supplerer biografernes repertoire, har vi brug for dem, hvis de spiller de film, vi selv spiller, så gør vi det bedre for flere mennesker.

Ligesom filmkritikerne, både de daglige og de langhårede, alle har deres filmpolitiske mål, som de forfølger bevidst med fortællinger og understregninger, således bør også biografdirektørerne drive filmpolitik, de bør tage deres praktiske og ideelle konsekvenser af deres daglige kamp med filmklubber, skolescene og underlødigt eller vanskeligt repertoire.

Hvis man fremdeles, som i Danmark, jeg vil ikke vove at gøre udfald mod norske, svenske eller finske kolleger, hvis forudsætninger jeg jo ikke kender til bunds, men føler man sig ubehageligt personligt berørt, er man da højst velkommen hertil – hvis man fremdeles kun interesserer sig for at servere det jævne, det prøvede, det risikoløse, så fortjener man ikke en filmordning, der beskytter gode tjenere af kunst og solid underholdning, så fortjener man at opleve kræfternes frie spil med risiko for at blive kastet i armene på spekulanterne og blive deres lønnede ansatte uden ansvar, men vel med pligter.

I al den tid filmen har eksisteret, har der været vanskeligheder at kæmpe mod, nyopfundne radio, fodboldkampe, sommervarme, snestorme, fjernsyn og kollegaens succes henne om hjørnet – og disse vanskeligheder har altid fået skylden ved de svigtende succeser; det har aldrig været disse konkrete vanskeligheders skyld, at en biograf ikke går godt. Det har altid været sådan, at den biografdirektør, der kan lide sit fag lige så godt, som han agter sit publikums gode smag for kvalitet, han skal nok klare sig, hvis man bare ikke kvæler ham økonomisk inde fra, og det er her en filmordning, en filmlov og en stærk administration skal træde til, og overse alle krisesituationernes perspektiver og følge de gode bestræbelser på vej.

Bliv medlem af filmmuseet

i januar - februar - marts vises

31 John Ford-film

24 Italienske neo-realistiske film

Danske stumfilm, kortfilm, klassikere o.s.v. o.s.v.

Ring eller skriv efter program: Store Søndervoldstræde, K. Sundby 1003

Netop udkommet:

JOHN FORD en dokumentation

Ford-interviews
og den hidtil mest omfattende
Ford-filmografi

Illustreret, 176 sider, kr. 20.-

Fås i Filmmuseets ekspedition